

спільних навчань, де представники правоохоронних органів різних держав розкажуть власний досвід роботи, який можливо інтегрувати у діяльність поліції України.

Однак, і досвід України є важливим для міжнародної спільноти. Досвід, який нажалі, має правоохоронна система України, зокрема Служба безпеки України (СБУ) – це документування воєнних злочинів держави-терориста, це виявлення осіб, причетних до вбивства цивільного населення України, осіб, які віддавали злочинні накази та перебувають на тимчасово окупованих територіях або на території рф. Саме українські правоохоронні органи щоденно стикаються з необхідністю фіксації наслідків обстрілів цивільної інфраструктури, катувань, незаконного позбавлення волі, депортації населення та інших порушень норм міжнародного гуманітарного права. У цих умовах Україна не лише переймає міжнародний досвід, а й фактично формує нові практичні підходи до документування воєнних злочинів та збору доказової бази в умовах активних бойових дій. Набутий українськими правоохоронцями досвід уже сьогодні становить значний інтерес для міжнародної спільноти, а співпраця з іноземними партнерами дозволяє здійснювати взаємний обмін знаннями, методиками та сучасними інструментами розслідування воєнних злочинів.

Важливим елементом міжнародно-правового обміну досвідом, інформації та міжнародної співпраці є нормативне регулювання таких дій, а також укладення міжнародних двосторонніх угод, завдяки яким міжнародна співпраця між країнами є можлива. Такі міжнародні договори створюють правову основу для оперативного реагування на запити іноземних партнерів, проведення спільних слідчих і розшукових дій, екстрадиції осіб, які переходять від правосуддя, а також передачі доказів, здобутих у межах національних розслідувань.

Крім того, нормативне регулювання забезпечує дотримання принципів законності, захисту прав людини та суверенітету держав, що є ключовим у сфері міжнародного співробітництва. Укладення двосторонніх та багатосторонніх угод дозволяє уніфікувати підходи до протидії злочинності, спростити процедури взаємодії та підвищити ефективність спільних дій правоохоронних органів різних держав.

Отже, виходячи із вищевказаного, можна дійти висновку, що міжнародний обмін досвідом та інформацією у правоохоронній сфері є важливим і необхідним елементом сучасної системи протидії злочинності. В умовах глобалізації та зростання транснаціональних кримінальних загроз жодна держава не здатна ефективно протидіяти правопорушенням виключно власними ресурсами, що зумовлює потребу у тісній міжнародній співпраці. Особливого значення набуває й практичний досвід України в умовах збройної агресії, який демонструє нові підходи до документування воєнних злочинів та вже сьогодні є важливим для міжнародної спільноти. Таким чином, міжнародний обмін досвідом у правоохоронній сфері виступає не лише інструментом підвищення ефективності протидії злочинності, а й важливою складовою зміцнення міжнародної безпеки та правопорядку.

Список використаних джерел

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності (укр/рос) : міжнар. док. від 15 листоп. 2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text
2. Filashkin V. S., Antoshchuk A. O. International cooperation of law enforcement agencies in combating crimes against personal freedom, honor, and dignity. *Uzhhorod National University Herald. Series: Law*. 2026. Т. 5, № 93. С. 236–240. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.93.5.29>
3. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
4. Рейтинг правоохоронних органів України 2026: дослідження Active Group. *Політарена*. URL: <https://politarena.ua/reytynh-pravookhoronnykh-orhaniv-ukrainy-2026-doslidzhennia-active-group-166042/#:~:text=НАБУ%20продемонструвало%20зростання%20довіри%20-%20з%2023,6%20до,до%203,5%,%20НАЗК%20-%20з%203,5%20до%203,2%20>

Дударець Руслан Миколайович, начальник Правового департаменту Національної поліції України, кандидат юридичних наук

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА НОВІТНІ МЕХАНІЗМИ РЕАГУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Трансформація безпекового середовища України внаслідок повномасштабної збройної агресії Російської Федерації зумовила докорінну зміну ролі та функцій Національної поліції України. Сьогодні діяльність поліції виходить далеко за межі традиційної охорони публічного порядку, перетворюючись на критичний елемент архітектури національної та міжнародної безпеки. Ключовим викликом є необхідність документування найтяжчих міжнародних злочинів у режимі реального часу, що вимагає впровадження новітніх цифрових інструментів та тісної взаємодії з міжнародними судовими інституціями.

Сучасний стан національної безпеки України вимагає переосмислення функціонального призначення правоохоронних органів. Якщо в момент створення Національної поліції України 2015 року пріоритетом було реформування системи та відновлення суспільної довіри, то повномасштабна збройна агресія зумовила перехід Національної поліції України до статусу ключового

елементу сектору безпеки і оборони. Ця трансформація відповідає глобальним тенденціям розвитку міжнародного правопорядку, де індивідуальна кримінальна відповідальність за найтяжчі злочини стає центральним елементом безпеки [1, с. 14].

Фундаментом новітніх механізмів реагування став Закон України від 15 березня 2022 року № 2123-ІХ, який оптимізував діяльність поліції для роботи в умовах війни. Поліція перебрала на себе функції, що виходять за межі традиційного правопорядку: від безпосередньої участі в бойових діях спільно зі Збройними Силами України до охорони об'єктів критичної інфраструктури, участь у деокупації [2].

Водночас поліція виконує роль основного органу первинного збору доказів для Міжнародного кримінального суду. Згідно з принципом комплементарності (ст. 17 Римського статуту) Міжнародний кримінальний суд діє лише тоді, коли національна система є «неспроможною» або «не бажає» здійснювати правосуддя [3]. Активна діяльність Національної поліції України з документування злочинів на деокупованих територіях та протидії диверсійним групам є доказом «спроможності» України самостійно забезпечувати правосуддя, що зміцнює державний суверенітет.

Окремим викликом для Національної поліції України є фіксація наслідків ракетних ударів по енергетичній системі. Ордери Міжнародного кримінального суду на арешт російських воєнних посадовців, базуються на доказах умисного завдання надмірної шкоди цивільному населенню. Поліцейські заходи з охорони та огляду місць таких влучань формують доказову базу, яка підтверджує, що очікувана військова перевага була нікчемною порівняно з гуманітарною катастрофою [4]. Участь поліції особливого призначення у стабілізаційних заходах на деокупованих територіях є не лише поліцейською, а й безпековою операцією. Вона включає розмінування, евакуацію та відновлення державних інституцій, тому співпраця Національної поліції України з міжнародними партнерами, зокрема через мережі Європолу, дозволяє ефективно відстежувати активність осіб, забезпечуючи невідворотність покарання навіть поза межами України.

Набуття Україною статусу кандидата на вступ до ЄС зумовлює необхідність повної гармонізації кримінального процесуального законодавства зі стандартами Євросоюзу та Римського статуту. Національна поліція України активно інтегрується в глобальні мережі правосуддя через взаємодію з Європолем та Інтерполом. При цьому забезпечення національної безпеки вимагає від поліції високого рівня кіберзахисту слідчих даних, оскільки досвід Міжнародного кримінального суду у 2025 році засвідчив ймовірність санкційного тиску та був змушений перейти на захищені системи комунікації (Proton Mail) та хмарні сервіси з відкритим кодом (OpenDesk), що є повчальним для України. Така синергія технологій та міжнародного права є основою сучасних механізмів реагування на гібридні загрози, оскільки забезпечує обмін даними в режимі реального часу та впровадження новітніх методик кримінального аналізу, що є критичним для виявлення активів, пов'язаних учиненням міжнародних злочинів. Для досягнення цієї мети НПУ бере участь в імплементаційних заходах.

Це дозволить швидко запроваджувати технологічні інновації, зокрема застосування безпілотних літальних апаратів як невід'ємної частини поліцейської діяльності для пошуку осіб, документування місць подій та фіксації наслідків обстрілів цивільної інфраструктури. Водночас методологія OSINT (розвідка за відкритими джерелами) дозволяє дистанційно документувати злочини на окупованих територіях. Для забезпечення допустимості даних у Міжнародному кримінальному суді необхідно впроваджувати Протокол Берклі, який регламентує верифікацію цифрової інформації через метадані та хешування, оскільки цей стандарт вимагає суворої фіксації метаданих, проведення хешування файлів (hashing) та забезпечення «ланцюжка зберігання» (chain of custody) [7, с. 141].

Важливим кроком у вдосконаленні механізмів реагування є розроблення законопроекту «Про кримінальну розвідку». Законопроект, підготовлений робочою групою за участю фахівців Національної академії внутрішніх справ, має на меті легалізувати OSINT-технології та надати цифровим даним офіційний процесуальний статус. Це дозволить Національній поліції України ефективно виконувати роль основного органу стосовно збору доказів для міжнародних інстанцій, долаючи проблему «неспроможності» національної системи в умовах війни.

Розширення повноважень, постійний ризик вимагають перегляду системи матеріального забезпечення поліцейських. Законопроект щодо підвищення грошового утримання та соціальних гарантій уже рекомендований профільним Комітетом ВРУ до другого читання [8]. Конкурентний рівень грошового забезпечення поліцейських є важливою умовою формування професійного кадрового складу підрозділів, які, серед іншого, здійснюють документування і розслідування воєнних злочинів. Належне матеріальне забезпечення сприятиме мотивації працівників, здатних ефективно працювати в складних умовах, пов'язаних із повномасштабним вторгненням. Виконання таких завдань вимагає від поліцейських високого рівня професійної підготовки, знань та навичок роботи. Належний рівень оплати праці сприятиме також зниженню кадрового дефіциту, підвищенню мотивації до служби та мінімізації ризиків корупційних проявів.

Національна поліція України перебуває на передовій захисту національної безпеки не лише як правоохоронний орган, а і як важливий елемент міжнародного механізму забезпечення правосуддя. В умовах збройної агресії поліцейські підрозділи здійснюють первинне документування воєнних злочинів, збір доказової бази, фіксацію наслідків ракетних ударів, фактів катувань, незаконного позбавлення волі та

інших грубих порушень міжнародного гуманітарного права. Ефективність цієї діяльності впливає на можливість подальшого притягнення винних осіб до відповідальності як у межах національної юрисдикції, так і на міжнародному рівні.

Сучасні безпекові виклики вимагають від Національної поліції України трансформації у високотехнологічну інституцію, здатну функціонувати відповідно до найвищих міжнародних стандартів кримінального правосуддя. Особливого значення набуває впровадження цифрових методів розслідування, використання OSINT-технологій, аналітичних платформ, систем обробки великих масивів даних та засобів фіксації електронних доказів. Важливим елементом цього процесу є імплементація Протоколу Берклі щодо цифрових відкритих джерел, який визначає міжнародні стандарти збору, перевірки та збереження інформації для її подальшого використання у міжнародних судових інституціях. Саме належна якість документування доказів створює підґрунтя для визнання їх допустимими та належними в міжнародному кримінальному процесі.

Не менш важливим напрямом є формування організаційної та доказової бази для діяльності майбутнього Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України. У цьому контексті Національна поліція України є одним із ключових суб'єктів, відповідальних за накопичення доказів, які можуть підтверджувати причетність вищого військово-політичного керівництва держави-агресора до планування, підготовки та реалізації акту агресії. Стійкість міжнародного правопорядку в умовах цифрової епохи залежить від здатності національних правоохоронних органів забезпечувати високий рівень професійного документування воєнних злочинів та взаємодію з міжнародними судовими інституціями. Кожен зафіксований факт агресії, воєнного злочину чи злочину проти людяності в перспективі може стати юридично доказом у міжнародних судових процесах у Гаазі.

З огляду на безпекові виклики актуальності набуває вдосконалення законодавчого та нормативно-правового регулювання використання цифрових технологій у діяльності Національної поліції України. Йдеться про правове закріплення можливостей застосування автоматизованого аналізу великих масивів даних, безпілотних авіаційних комплексів, засобів відеоаналітики, систем біометричної ідентифікації, технологій розпізнавання облич, а також інструментів штучного інтелекту під час виконання правоохоронних функцій. Розширення таких повноважень має супроводжуватися ефективними механізмами судового та громадського контролю, з обов'язковим дотриманням конституційних прав, свобод і гарантій людини та громадянина.

Отже, розвиток Національної поліції України слід будувати на основі трьох взаємопов'язаних складових: технологічної модернізації, інтеграції до європейського безпекового простору та належного кадрового забезпечення. Поєднання сучасних технологічних рішень, адаптації до європейських стандартів правоохоронної діяльності та формування професійного кадрового потенціалу дозволить забезпечити стабільне функціонування поліції на професійному рівні. Це сприятиме підвищенню ефективності виконання завдань із забезпечення національної безпеки України, підтримання правопорядку й належного захисту прав і свобод людини.

Список використаних джерел

1. Зрозуміти Міжнародний кримінальний суд. *Публікація Міжнародного кримінального суду*. ISBN 92-9227-365-5 ICC-PIOS-BK-05-009/23_Ukr. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2023-06/UICC-UKR-rgb.pdf>
2. Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану : Закон України від 15 берез. 2022 р. № 2123-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2123-20#Text>
3. Римський статут міжнародного кримінального суду. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text
4. The Guardian «ICC issues arrest warrants for Russian officials over alleged Ukraine war crimes» (стаття видання автори Ендрю Пот та П'єтрон Зауер, опублікована 25 червня 2024 року). URL : <https://www.theguardian.com/world/article/2024/jun/25/icc-issues-arrest-warrants-for-russias-sergei-shoigu-and-valery-gerasimov>
5. Бринзанська О. Міжнародний кримінальний суд: загальний огляд практики. URL: <https://so.supreme.court.gov.ua/authors/1737/mizhnarodnyi-kryminalnyi-sud-zahalnyi-ohliad-praktyky>
6. Злочин агресії у Міжнародному кримінальному суді. URL: <https://ulag.org.ua/wp-content/uploads/2024/03/80-07.06.pdf>
7. Використання електронних доказів під час досудового розслідування злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (Протокол Берклі) : наук.-практ. порадник / Л. В. Гаврилюк, І. В. Басиста, Д. С. Афонін та ін. Київ : ДНДІ МВС України; Політехніка, 2024. 196 с.
8. Про внесення змін до статті 94 Закону України «Про Національну поліцію» щодо осучаснення розміру грошового забезпечення поліцейських : проєкт Закону України реєстр. № 6506-1 від 6 січ. 2022 р., друге читання. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73567